

Wojciech Tomasz Modzelewski*

KIERUNKI WSPÓŁPRACY ZAGRANICZNEJ WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO NA TLE POZOSTAŁYCH WOJEWÓDZTW NADMORSKICH

Podstawą artykułu są badania uchwał o priorytetach współpracy zagranicznej przyjętych przez sejmiki województw warmińsko-mazurskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego oraz analiza treści zawartych w innych materiałach źródłowych tych samorządów regionalnych, uzupełniona literaturą przedmiotu. Badane województwa zaliczane są do regionów przygranicznych, których jedną z granic stanowi granica państwa – morska i lądowa¹. Województwo warmińsko-mazurskie ma granicę morską na Zalewie Wiślanym (o statusie morskiej wody wewnętrznej), a jej znaczenie podkreśla się m.in. w strategii rozwoju województwa, jak i w jego uchwale o priorytetach współpracy zagranicznej.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę znalezienia odpowiedzi na kilka pytań badawczych: w jaki sposób badane samorzady określiły kierunki współpracy zagranicznej i jak na tym tle prezentuje się region Warmii i Mazur; w jakim stopniu przekłada się to na praktyczną realizację kontaktów zagranicznych; czy są istotne różnice w tym względzie między warmińsko-mazurskim a pozostałymi dwoma województwami; czy ich nadmorski charakter determinuje aktywność zagraniczną na kierunku bałtyckim?

Pierwsze uchwały o priorytetach współpracy zagranicznej przyjęto w województwie pomorskim w maju 1999 roku², w warmińsko-mazurskim

---

* dr Wojciech Tomasz Modzelewski, adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, e-mail: wojciech.modzelewski@uwm.edu.pl.

¹ Województwo zachodniopomorskie sąsiaduje na lądzie z Niemcami, warmińsko-mazurskie z Rosją (z Obwodem Kaliningradzkim), podobnie jak pomorskie na 2 km odcinku granicy na Mierzei Wiślanej.

² Uchwała nr 64/VIII/99 Sejmiku Województwa Pomorskiego z 31.05.1999 r.

– w październiku 1999 roku³ a w zachodniopomorskim – w sierpniu 2000 roku⁴. Ze względu na zmieniające się uwarunkowania międzynarodowe, np. wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, warmińsko-mazurskie uaktualniało swoje priorytety w sierpniu 2002 roku⁵, kwietniu 2006 roku⁶, listopadzie 2009 roku⁷ oraz w czerwcu 2014 roku⁸. Pozostałe województwa uaktualniały priorytety jedynie raz; pomorskie w maju 2008 roku⁹ a zachodniopomorskie w grudniu 2008 roku¹⁰. W niniejszej analizie uwzględniono najnowsze wersje uchwał, choć w części są one kontynuacją zapisów z poprzednich dokumentów, poddanych jedynie korektom. Zgodnie z art. 75 Ustawy o samorządzie województwa priorytety współpracy zagranicznej województwa określają przede wszystkim: główne cele współpracy, priorytety geograficzne oraz zamierzenia co do przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń regionalnych¹¹. Samorzady określają w nich ponadto czynniki warunkujące współpracę zagraniczną, charakterystyczne dla danego regionu.

Należy podkreślić, że w każdym z badanych województw akcentuje się znaczenie położenia w obszarze Morza Bałtyckiego. W warmińsko-mazurskim dostrzega się ponadto szanse wynikające z bezpośredniego sąsiedztwa z Obwodem Kaliningradzkim – jednego z nadbałtyckich regionów Rosji. Istotnym uwarunkowaniem jest także potencjał gospodarczy regionu oparty na rolnictwie i walorach turystycznych, potencjał intelektualny związany z działającymi na jego terenie placówkami kształcenia (zwłaszcza Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim), bogaty i ugruntowany historycznie dorobek kulturowy oraz zróżnicowanie narodowościowe i etniczne regionu. W województwie pomorskim w ramach walorów regionalnych podkreśla się znaczenie funkcji tranzytowych portów morskich, a także przechodzących przez ten region paneuropejskich korytarzy transportowych. Równie istotne (podobnie jak w warmińsko-mazurskim) są: potencjał gospodarczy, wynikający m.in. z walorów turystycznych regionu; potencjał intelektualny; bogaty dorobek kulturowy: „wynikający z uwarunkowań historycznych

³ Uchwała nr X/118/99 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 14.10.1999 r.

⁴ Uchwała nr XIV/130/2000 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z 28.08.2000 r.

⁵ Uchwała nr XXXIX/560/02 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 6.08.2002 r.

⁶ Uchwała nr XLIII/588/06 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 25.04.2006 r.

⁷ Uchwała nr XXXV/665/09 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 24.11.2009 r.

⁸ Uchwała nr XXXVIII/771/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 24.06.2014 r.

⁹ Uchwała nr XXII/463/08 Sejmiku Województwa Pomorskiego z 26.05.2008 r.

¹⁰ Uchwała nr XXVI/269/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z 2.12.2008 r.

¹¹ Dz.U. 1998, nr 91, poz. 576.

oraz zróżnicowania etnicznego”, a dodatkowo: „znaczny poziom aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców”. W zachodniopomorskim, w ramach geopolitycznego położenia regionu, wskazuje się na: „usytuowanie województwa nad brzegiem Morza Bałtyckiego” oraz konieczność zwiększenia jego roli w obszarze tego akwenu jako: „jednego z najszybciej rozwijających się regionów Unii Europejskiej, w szczególności w dziedzinie nowych technologii i energii odnawialnej, gospodarki morskiej oraz ochrony środowiska”. Zwrócono ponadto uwagę na bliskość zachodniej granicy państwa, możliwość wykorzystania potencjału i walorów rzeki Odry oraz położenie na trasie Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego.

W każdym z województw cele i zadania współpracy międzynarodowej wynikają z założeń określonych w regionalnych strategiach rozwoju, stanowiąc istotny element ich kształtowania i realizacji. Podstawowe, ogólne cele (zadania) współpracy to przede wszystkim:

- rozwój gospodarczy oraz zmniejszanie poziomu bezrobocia,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej,
- ochrona środowiska,
- promocja regionu (gospodarcza, turystyczna itp.),
- rozwój kulturowy,
- budowa społeczeństwa obywatelskiego,
- kontakty ze środowiskami polonijnymi.

W warmińsko-mazurskim ostatni z wymienionych celów ukierunkowano na kontakty z Polakami zamieszkującymi kraje Europy Wschodniej.

Liczba szczegółowych celów (zadań) w poszczególnych regionach jest podobna; od 13 w pomorskim; 15 w warmińsko-mazurskim do 17 w zachodniopomorskim. W ich ramach wymienić można np.: „rozwój rybactwa morskiego i śródlądowego” (pomorskie), „zwiększenie znaczenia i roli województwa w obszarze Morza Bałtyckiego i regionalnych strukturach międzynarodowych” oraz „inwestycje w dziedzinie komunikacji morskiej” (warmińsko-mazurskie) oraz zwiększenie „znaczenia województwa w obszarze Morza Bałtyckiego i regionalnych strukturach międzynarodowych” (zachodniopomorskie). W tym ostatnim dla obszaru południowego Bałtyku określono dodatkowe małe priorytety, tj. kształtowanie konkurencyjności gospodarczej, podnoszenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej oraz budowanie wspólnej tożsamości.

Rozszerzenie celów działania w południowej części Morza Bałtyckiego jest warunkowane nie tylko przesłanką położenia geograficznego, lecz także zróżnicowaniem: makroregionalnej (bałtyckiej) współpracy międzynarodowej

i transgranicznej kooperacji międzyregionalnej. Pierwsza z nich jest w znacznym stopniu finansowana z budżetu centralnego, co wpływa na limitowanie podejmowanych inicjatyw w zależności od środków przeznaczonych na ten cel przez państwo. Realizacja przedsięwzięć transgranicznych jest natomiast uzależniona głównie od wysiłku finansowego regionów, które tym samym określają cele i zasady swojej współpracy¹².

W każdej uchwale o priorytetach podkreśla się, że w realizacji powyższych celów istotną rolę odgrywają następujące czynniki:

- możliwość wykorzystania doświadczeń regionów europejskich, m.in. w kwestii pozyskiwania funduszy unijnych,
- koordynacja współpracy między samorządami, administracją państwową, instytucjami naukowymi, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi z terenu województwa,
- kontynuacja współpracy zapoczątkowanej przez poprzedników (także w poprzednich układach terytorialno-administracyjnych).

W ramach priorytetów geograficznych współpracy, województwo zachodniopomorskie wyróżnia pięć kierunków aktywności: obszar Morza Bałtyckiego, obszar dorzecza Odry, obszar Europy Zachodniej, obszar Europy Wschodniej oraz obszar Azji. W przypadku pomorskiego są to cztery kierunki: obszar Morza Bałtyckiego; regiony Europy Zachodniej; regiony Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej oraz regiony pozaeuropejskie. Specyfiką warmińsko-mazurskiego jest wyodrębnienie jedynie dwóch kierunków – krajów członkowskich Unii Europejskiej i krajów spoza Unii Europejskiej. W każdej uchwale pojawiają się państwa nadbałtyckie: w warmińsko-mazurskim z wyjątkiem Finlandii, w pomorskim bez Estonii¹³ i Łotwy, a w zachodniopomorskim bez Łotwy i Danii¹⁴. Jedynym regionem wspólnym dla trzech badanych województw jest Obwód Kaliningradzki FR, z którym szczególnie intensywnie współpracuje warmińsko-mazurskie¹⁵,

---

¹² B. Toszek, *Paradyplomacja regionalna w obszarze południowego Bałtyku na przykładzie stosunków transgranicznych Województwa Zachodniopomorskiego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2010, nr 1, s. 40.

¹³ Mimo że w uchwale o priorytetach nie wymieniono Estonii, woj. pomorskie współpracuje z tym krajem nieformalnie (zob. tabela).

¹⁴ Brak Danii w priorytetach nie stanowi przeszkody w realizacji współpracy nieformalnej (zob. tabela).

¹⁵ Zob. W.T. Modzelewski, *Współpraca Warmii i Mazur z Obwodem Kaliningradzkim oraz Obwodem Rówieńskim*, w: *Dwadzieścia lat transformacji systemowej na Warmii i Mazurach: doświadczenia – oceny – perspektywy*, red. B. Gaziński, Olsztyn 2011, s. 121–132; W.T. Modzelewski, *Polsko-rosyjskie pogranicze – od regionu izolowanego do transgranicznego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2015, nr 1.

w mniejszym zakresie pomorskie¹⁶ i zachodniopomorskie¹⁷. Łączna liczba państw wymieniona w priorytetach jest podobna: w warmińsko-mazurskim – 13¹⁸, w zachodniopomorskim – 14¹⁹ a w pomorskim – 16²⁰, natomiast spoza krajów Europy, warmińsko-mazurskie²¹ i zachodniopomorskie wskazują CHRL, a pomorskie obok Chin także Koreę Południową, Indie i USA.

W ramach zamierzeń dotyczących przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń regionalnych, w zaktualizowanych uchwałach o priorytetach ten obszar określono jako członkostwo województwa w „instytucjach i organizacjach międzynarodowych” (pomorskie) lub „instytucjach i stowarzyszeniach międzynarodowych” (zachodniopomorskie i warmińsko-mazurskie). Każde z województw deklaruje udział w pracach: Współpracy Subregionalnej Państw Regionu Morza Bałtyckiego oraz Komitetu Regionów. Warmińsko-mazurskie wymienia m.in. euroregion „Bałtyk” (podobnie jak pomorskie), Strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz swój aktywny udział w pracach Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow. Zachodniopomorskie wymienia m.in. Forum Rozwoju Bałtyku, Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy, Europejskie Regionalne Stowarzyszenie na rzecz Społeczeństwa Informacyjnego oraz bardziej ogólnie – deklaruje prace w ramach „europejskich organizacji reprezentujących interesy regionów państw członkowskich Unii Europejskiej”. Najwięcej organizacji i programów związanych z Bałtykiem pojawia się w uchwale województwa pomorskiego, bowiem aż 13²².

W ramach realizowanej współpracy, województwo warmińsko-mazurskie zawarło porozumienia z 12 partnerami²³:

- Valle d’Aosta – Włochy (1999 r. oraz aneks z 2005 r.),

---

¹⁶ Szerzej G. Grzelak, *Pomorze i Obwód Kaliningradzki – współpraca międzynarodowa 1992–2002*, „Gdańskie Studia Międzynarodowe” 2002, nr 2.

¹⁷ Zob. B. Toszek, *Paradyplomacja...*, s. 37–55.

¹⁸ Z tego 9 krajów członkowskich UE oraz 4 spoza Unii.

¹⁹ W pierwszej uchwale z 2000 r. wyróżniono 19 państw.

²⁰ W pierwszej uchwale z 1999 r. znalazło się aż 27 państw.

²¹ W uchwale z 2014 r. wymieniono także Kazachstan, leżący na styku Europy i Azji.

²² Wymienia się tam następujące organizacje i programy: Konferencja Współpracy Subregionalnej Państw Morza Bałtyckiego, Forum Parlamentów Południowego Bałtyku, Euroregion „Bałtyk”, Komitet Bałtycki Konferencji Peryferyjnych Regionów Morskich, Konferencja Parlamentarna Morza Bałtyckiego, Bałtyckie Forum Rozwoju, Wizje i Strategie Wokół Morza Bałtyckiego, Ars Baltica, Bałtycka Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Helcom, Baltic 21, Związek Miast Bałtyckich, Bałtycki Sekretariat do spraw Młodzieży i Bałtyckie Forum Organizacji Pozarządowych.

²³ Zob. <https://portal.warmia.mazury.pl/wspolpraca-miedzynarodowa/dokumenty> (26.06.2015).

- Cotes d’Armor – Francja (2000 r. oraz aneksy z 2003 r. i 2006 r.),
- Halland – Szwecja (2000 r.),
- Obwód Kaliningradzki – Rosja (2001 r.),
- Bańsko-Bystrzyckie – Słowacja (2003 r.),
- Bornholm – Dania (2003 r.),
- Obwód Rówieński – Ukraina (2003 r. oraz aneks z 2004 r.),
- Taurogi – Litwa (2004 r.),
- Heilongjiang – CHRL (protokół uzgodnień z 2005 r.),
- Perugia – Włochy (2008 r.),
- Żupania Splicko-Dalmatyńska – Chorwacja (2012 r.),
- Saksonia-Anhalt – Niemcy (list intencyjny z 2014 r.).

Należy także dodać, że województwo warmińsko-mazurskie podpisało także w grudniu 2003 roku umowę partnerską z hiszpańskim regionem La Rioja. Przez następne lata nie zrealizowano jednak żadnych przedsięwzięć, dlatego też w lutym 2012 roku radni sejmiku województwa jednogłośnie przyjęli uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na wypowiedzenie umowy, tym samym formalnie kończąc współpracę z partnerem hiszpańskim.

Województwo pomorskie współpracuje na podstawie różnorodnych porozumień²⁴ z następującymi regionami²⁵:

- Szlezwik-Holsztyn – Niemcy (1999 r.),
- Rejon Wileński – Litwa (2000 r.),
- Środkowa Frankonia – Francja (2000 r.),
- Limousin – Francja (2000 r.),
- Prowincja Wschodnio-Przylądkowa – RPA (2000 r.),
- Kalmar, Blekinge, Kronoberg – Szwecja (list intencyjny z 1999 r.; umowa z 2001 r.),
- Storstroms 2001 r. (Dania),
- Meklemburgia-Pomorze Przednie – Niemcy (2001 r.),
- Obwód Kaliningradzki – Rosja (2002 r.),
- Obwód Odesski – Ukraina (2003 r.),
- Północna Holandia (plan pracy z 2003 r. i 2004 r.),
- Górna Normandia – Francja (2005 r.),
- Szanghaj – CHRL (2005 r.),

---

²⁴ Są to umowy partnerskie, listy intencyjne i deklaracje. W zestawieniu nie uwzględniono planów pracy na dane lata, podpisywanych z regionami partnerskimi.

²⁵ Podpisane dotychczas porozumienia o współpracy województwa pomorskiego z zagranicznymi partnerami, <http://drg.pomorskie.eu> (3.07.2015).

- Akershus – Norwegia (plan pracy z 2005 r.),
- Finlandia Południowo-Zachodnia (plan pracy z 2005 r., 2008 r. i 2014 r.),
- Trabzon – Turcja (list intencyjny z 2014 r.).

Regionami partnerskimi województwa zachodniopomorskiego są natomiast²⁶:

- Skania – Szwecja (1999 r.; od 2002 r. Polsko-Szwedzki Komitet Współpracy Regionu Skania i Województwa Zachodniopomorskiego),
- Loara Atlantycka – Francja (1999 r.),
- Meklemburgia-Pomorze Przednie – Niemcy (2000 r.),
- Brandenburgia – Niemcy (2001 r.),
- Guangdong – CHRL (2001 r.),
- Obwód Mikołajewski – Ukraina (2002 r.),
- Obwód Kaliningradzki – Rosja (2004 r.),
- Gironde – Francja (2004 r., deklaracja z 2009 r.),
- Overijssel – Holandia (2006 r.),
- Niemenczyn – Litwa (2008 r.),
- Bawaria – Niemcy (list intencyjny z 2008 r.),
- Ourense – Hiszpania (2008 r.),
- Apulia – Włochy (2008 r.),
- Obwód Miński – Białoruś (2010 r.),
- Żupania Primorsko-Goranska – Chorwacja (2012 r.).

Należy dodać, że każdy z samorządów nawiązuje także współpracę nieformalną, która czasami bywa bardziej owocna niż ta sformalizowana, realizowana na mocy podpisanych porozumień czy umów.

Przykładem jest wieloletnia kooperacja warmińsko-mazurskiego z niemieckim krajem związkowym Bawarią. Współpraca ta polega m.in. na aktywnym udziale przedstawicieli samorządu województwa oraz Olsztyńskiego Stowarzyszenia Mniejszości Niemieckiej w pracach Polsko-Bawarskiej Komisji Ekspertów. Ponadto Warmia i Mazury współpracuje z Okręgiem Kłajpedzkim i Rejonem Kowieńskim na Litwie, Obwodami Tarnopolskim i Lwowskim na Ukrainie oraz Witebskiem na Białorusi i Łatgalią na Łotwie²⁷. Od kilku lat samorząd województwa promuje kontakty z Kazachstanem, także programy finansowane w ramach programu polskiej pomocy zagranicznej MSZ. Województwo

---

²⁶ <http://www.wwt.wzp.pl> (8.07.2015).

²⁷ Zob. W.T. Modzelewski, *Kontakty zagraniczne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego*, w: *Region Warmii i Mazur w europejskich procesach integracyjnych*, red. W.T. Modzelewski, Olsztyn 2014, s. 85–101.

pomorskiego nie ma natomiast żadnego oficjalnego partnera na terenie Łotwy, uczestniczy jednak w pracach Polsko-Łotewskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Międzyregionalnej, a z regionem Rygi kooperuje w ramach Współpracy Subregionalnej Państw Regionu Morza Bałtyckiego.

Pomorze Zachodnie współpracuje m.in. z Berlinem (w ramach projektu Partnerstwo Odra), z chorwacką Żupanią Karłowacką, z regionami Bratysławy i Trnawy (Słowacja) oraz Hradec Kralove i Południowe Morawy (Czechy) w ramach inicjatywy CETR (Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy). W 2001 roku nawiązano kontakty z Danią; wdrażając program pomocowy DANCEE Duńskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz program „Rozwój zasobów ludzkich – promowanie przedsiębiorczości w szkole średniej”. W uchwale o priorytetach współpracy zagranicznej samorząd województwa zachodniopomorskiego deklaruje wolę rozwijania kontaktów partnerskich z innymi regionami państw basenu Morza Bałtyckiego: fińskim Oulu, estońskim Pärnu, niemieckim Krajem Związkowym Szlezwik-Holsztyn, litewskim Rejonem i Starostwem Miasta Niemenczyn Samorządu Rejonu Wileńskiego oraz Regionem Kłajpedy. Współpraca Pomorza Zachodniego w obszarze Bałtyku nie ogranicza się jedynie do utrzymywania bilateralnych stosunków, obejmując również uczestnictwo w zorganizowanych formach kooperacji. Elementem wspólnym dla każdego z trzech badanych regionów jest udział ich sejmików w pracach Forum Parlamentów Południowego Bałtyku. Sejmik województwa zachodniopomorskiego zawarł dodatkowo porozumienia o współpracy z parlamentami regionalnymi z: Obwodu Kaliningradzkiego FR, Kraju Związkowego Szlezwik-Holsztyn i Kraju Związkowego Meklemburgii-Pomorza Przedniego. Zestawienie państw deklarowanych w priorytetach i państw regionów współpracujących, w tym nadbałtyckich, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Warto porównać kierunki współpracy zagranicznej województw nadmorskich do wyników badań ogólnopolskich.

Mając świadomość różnic w metodologii oraz to, że nie są one w pełni reprezentatywne, sięgnięto do badań Instytutu Spraw Publicznych z 2012 roku, obejmujących wszystkie szczeble samorządu²⁸ oraz badań Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych z 2014 roku, dotyczących wybranych jednostek samorządu

---

²⁸ W ramach badań uzyskano 326 pełnych odpowiedzi, w tym z 13 samorządów wojewódzkich. Zob. A. Fuksiewicz, A. Łada, Ł. Wenerski, *Współpraca zagraniczna polskich samorządów. Wnioski z badań*, Warszawa 2012, <http://polityka-zagraniczna-samorzad.info/3/raport> (10.06.2015).

terytorialnego²⁹. W 2012 roku pierwsza dziesiątka krajów pochodzenia partnerów była następująca: Niemcy, Ukraina, Francja, Litwa, Węgry, Słowacja, Włochy, Czechy, Rosja i Białoruś. W 2014 roku pierwsza dziesiątka państw, w których polskie samorządy mają partnerów to: Niemcy, Ukraina, Włochy, Francja, Rosja, Szwecja, Chiny, Czechy, Litwa i Słowacja. Porównując oba wyniki, należy zauważyć po pierwsze – spadek pozycji Węgier (z 5 miejsca w 2012 r. na 12 w 2014 r.) i Białorusi (z 10 pozycji w 2012 r. na 11 w 2014 r.); po drugie – pojawienie się w pierwszej dziesiątce nadbałtyckiej Szwecji oraz Chin (CHRL).

Tabela 1. Państwa, z którymi współpracują województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie i zachodniopomorskie

Województwo	Państwa deklarowane w priorytetach współpracy zagranicznej	Państwa regionów współpracujących	Państwa nadbałtyckie
Warmińsko-mazurskie	Białoruś, CHRL, Dania, Francja, Litwa, Niemcy, Rosja, Słowacja, Szwecja, Ukraina, Włochy	Białoruś, Chorwacja, CHRL, Dania, Francja, Kazachstan, Litwa, Łotwa, Niemcy, Rosja, Słowacja, Szwecja, Ukraina, Włochy	Dania, Litwa, Łotwa, Estonia, Niemcy, Rosja, Szwecja
Pomorskie	CHRL, Dania, Finlandia, Francja, Holandia, Indie, Korea Południowa, Litwa, Niemcy, Norwegia, Rosja, RPA, Szwecja, Ukraina, USA, Wielka Brytania, Włochy	CHRL, Dania, Finlandia, Francja, Holandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Rosja, RPA, Szwecja, Turcja, Ukraina	Dania, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Rosja, Szwecja
Zachodniopomorskie	CHRL, Czechy, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Niemcy, Rosja, Słowacja, Szwecja, Ukraina, Włochy	Białoruś, Chorwacja, Czechy, CHRL, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Niemcy, Rosja, Słowacja, Szwecja, Ukraina, Węgry, Włochy	Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Niemcy, Rosja, Szwecja

Źródło: opracowanie własne.

Z grupy wymienionych liderów obu badań, kontakty samorządu województwa warmińsko-mazurskiego nie obejmują jedynie Węgier i Czech, a województwa pomorskiego: Węgier, Słowacji, Czech i Białorusi. Zachodniopomorskie

²⁹ Badania przeprowadzono na próbie 64 jednostek samorządu terytorialnego (gminnego i wojewódzkiego). Zob. A. Skorupska, *Dyplomacja samorządowa. Efektywność i perspektywy rozwoju*, Warszawa marzec 2015.

kooperuje na podstawie umów lub w sposób nieformalny z regionami każdego z wymienionych państw. Przywołane badania z 2014 roku pokazały ponadto, że obecnie samorzady skupiają się na rozwijaniu i pogłębianiu dotychczasowych kontaktów, a nie na nawiązywaniu nowych. Potwierdza to praktyka regionów nadmorskich, wśród których większość umów podpisano w pierwszych latach po utworzeniu województw.

W ramach aktywności międzynarodowej polskich województw, ważną rolę odgrywają ich przedstawicielstwa regionalne w Brukseli. W 2002 roku, uchwalając priorytety współpracy zagranicznej, województwo warmińsko-mazurskie zainicjowało działania zmierzające do utworzenia biura, co ostatecznie nastąpiło we wrześniu 2003 roku. Od lutego 2010 roku działa ono w ramach Domu Polski Wschodniej – platformy koordynacji działań lobbingsowych pięciu polskich województw³⁰. Biuro województwa zachodniopomorskiego rozpoczęło działalność w 2003 roku a pomorskiego – w 2004 roku. Polskie przedstawicielstwa przybierają różne formy organizacyjne: samodzielnych jednostek budżetowych, delegatur Urzędu Marszałkowskiego lub partnerstwa wewnątrzregionalnego. Ostatni przypadek dotyczy Biura Regionalnego Województwa Pomorskiego działającego w ramach Stowarzyszenia „Pomorskie w Unii Europejskiej”³¹.

Biura spełniają głównie funkcję kanału komunikacyjnego, który łączy ich regiony z instytucjami europejskimi – informują podmioty z regionów o nowych inicjatywach oraz wszelkich zmianach w unijnych programach finansowych i funduszach. Reprezentują ponadto interesy swoich regionów, poszukują partnerów do wspólnych projektów, promują regiony m.in. przez organizację imprez informacyjnych i kulturalnych, wydawanie biuletynów, kontakty z mediami³². Na przykład, brukselskie biuro województwa warmińsko-mazurskiego

---

³⁰ Obok warmińsko-mazurskiego jest to podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie. Zob. <http://eastpoland.eu>; W.T. Modzelewski, *Lobbying województw Polski Wschodniej w Unii Europejskiej – biura przedstawicielskie*, w: *Państwa i organizacje międzynarodowe we współczesnym świecie. Polityka. Bezpieczeństwo. Gospodarka*, red. M. Chełmiński, W. Tomaszewski, Olsztyn 2013.

³¹ Jego członkami zwyczajnymi są: samorząd województwa, kilkanaście samorządów gminnych i powiatowych, a członkami wspierającymi m.in. Agencja Rozwoju Pomorza SA i Uniwersytet Gdański. Zob. <http://www.pomorskie-eu.pl/pl/czlonkowie-stowarzyszenia.ps,71.html> (17.03.2015).

³² Szerzej na temat ewolucji zjawiska lobbingu polskich regionów w Unii Europejskiej zob.: M.L. Löper, *Biura przedstawicielskie regionów europejskich w Brukseli*, „Studia Europejskie” 2000, nr 1; S. Mrozowska, *Lobbying władz regionalnych w Unii Europejskiej – biura regionalne*, „Gdańskie Studia Międzynarodowe” 2003, vol. 2, nr 1; M. Sapała, *Regionalne przedstawicielstwa w Brukseli – paradyplomatyczna ofensywa polskich województw*, w: *Regiony w procesie integracji europejskiej*, red. E. Małuszyńska, Poznań–Leszno 2007.

lobbuje na rzecz większego zaangażowania instytucji unijnych w aktywizację rozwoju obszaru Morza Bałtyckiego w ramach tzw. Nieformalnej Grupy Morza Bałtyckiego, zrzeszającej biura przedstawicielskie z tego obszaru. Monitorowano ponadto działania instytucji unijnych w zakresie przygotowania oraz wdrażania Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego³³.

***

Podsumowując należy podkreślić, że stosunkowo szerokie deklaracje zawarte w priorytetach współpracy zagranicznej widoczne w każdym z województw, wynikają m.in. z prawnego wymogu zgodności przyszłych partnerstw i członkostwa w zrzeszeniach z określonymi w nich kierunkami. Samorządy starają się je dlatego tak konstruować, aby nie zamykać sobie drogi do podejmowania współpracy w przyszłości. Na tym tle wyróżnia się warmińsko-mazurskie, którego priorytety czterokrotnie uaktualniane, w największym stopniu odpowiadają faktycznie realizowanej współpracy.

Badane województwa współpracują mniej lub bardziej intensywnie z regionami z 23 państw³⁴. Podstawowym czynnikiem warunkującym podejmowanie współpracy jest ich usytuowanie w obszarze Morza Bałtyckiego. Staje się ono w coraz większym stopniu morzem wewnętrznym Unii Europejskiej, a ułatwienia formalno-prawne sprzyjają rozwijaniu współpracy partnerskiej właśnie z regionami unijnymi.

Akcesja Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku stworzyła dodatkowe możliwości kooperacji oraz stała się istotnym czynnikiem ułatwiającym rozwój regionów. Pogłębiające się procesy integracyjne w Europie, nie osłabiły struktur regionalnych, przeciwnie – widoczne jest umacnianie więzi regionalnych, coraz wyraźniej artykułowane są ich różnorodne interesy oraz rośnie wpływ regionów na zachodzące w Europie procesy integracyjne.

25 lat funkcjonowania odrodzonego samorządu w Polsce, również w wymiarze zagranicznym, skłania do pozytywnych podsumowań oraz patrzenia z optymizmem w przyszłość. Tradycyjna współpraca międzynarodowa uzupełniana jest obecnie nową siecią powiązań między społecznościami regionalnymi

---

³³ Zob. W.T. Modzelewski, *Biura regionalne w Brukseli. Doświadczenia Warmii i Mazur, w: Region Warmii i Mazur...*, s. 113–126.

³⁴ Są to: Białoruś, Chorwacja, CHRL, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Kazachstan, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Rosja, RPA, Słowacja, Szwecja, Turcja, Ukraina, Węgry, Włochy.

(i lokalnymi), a polskie regiony nadmorskie aktywnie w tych procesach uczestniczą. Coraz głośniejsze mówi się o samorządowym wymiarze polityki zagranicznej państwa, a aktywność zagraniczna (paradyplomacja) samorządów jest wartościowym uzupełnieniem tradycyjnej dyplomacji realizowanej przez rząd centralny.

Bibliografia

- Fuksiewicz Aleksander, Łada Agnieszka, Wenerski Łukasz, *Współpraca zagraniczna polskich samorządów. Wnioski z badań*, Warszawa 2012.
- Grzelak Grzegorz, *Pomorze i Obwód Kaliningradzki – współpraca międzynarodowa 1992–2002*, „Gdańskie Studia Międzynarodowe” 2002, nr 2.
- Löper Maria Luise, *Biura przedstawicielskie regionów europejskich w Brukseli*, „Studia Europejskie” 2000, nr 1.
- Modzelewski Wojciech Tomasz, *Biura regionalne w Brukseli. Doświadczenia Warmii i Mazur*, w: *Region Warmii i Mazur w europejskich procesach integracyjnych*, red. Wojciech Tomasz Modzelewski, Olsztyn 2014.
- Modzelewski Wojciech Tomasz, *Kontakty zagraniczne samorządu województwa warmińsko-mazurskiego*, w: *Region Warmii i Mazur w europejskich procesach integracyjnych*, red. Wojciech Tomasz Modzelewski, Olsztyn 2014.
- Modzelewski Wojciech Tomasz, *Lobbing województw Polski Wschodniej w Unii Europejskiej – biura przedstawicielskie*, w: *Państwa i organizacje międzynarodowe we współczesnym świecie. Polityka. Bezpieczeństwo. Gospodarka*, red. Marcin Chełminiak, Waldemar Tomaszewski, Olsztyn 2013.
- Modzelewski Wojciech Tomasz, *Polsko-rosyjskie pogranicze – od regionu izolowanego do transgranicznego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2015, nr 1.
- Modzelewski Wojciech Tomasz, *Współpraca Warmii i Mazur z Obwodem Kaliningradzkim oraz Obwodem Rówieńskim*, w: *Dwadzieścia lat transformacji systemowej na Warmii i Mazurach: doświadczenia – oceny – perspektywy*, red. Benon Gaziński, Olsztyn 2011.
- Mrozowska Sylwia, *Lobbing władz regionalnych w Unii Europejskiej – biura regionalne*, „Gdańskie Studia Międzynarodowe” 2003, vol. 2, nr 1.
- Sapała Magdalena, *Regionalne przedstawicielstwa w Brukseli – paradyplomatyczna ofensywa polskich województw*, w: *Regiony w procesie integracji europejskiej*, red. Ewa Małuszyńska, Poznań–Leszno 2007.
- Skorupska Adriana, *Dyplomacja samorządowa. Efektywność i perspektywy rozwoju*, Warszawa 2015.

Toszek Bartłomiej, *Paradyplomacja regionalna w obszarze południowego Bałtyku na przykładzie stosunków transgranicznych Województwa Zachodniopomorskiego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2010, nr 1.

Streszczenie

Podstawą artykułu są badania przeprowadzone w trzech województwach: warmińsko-mazurskim, pomorskim i zachodniopomorskim. Jego podstawowym celem jest udzielenie odpowiedzi na pytania: w jaki sposób regiony określiły swoje priorytety współpracy zagranicznej i w jakim stopniu je realizują; czy między województwami występują w tym zakresie znaczące różnice?

W aktywności zagranicznej istotną rolę odgrywa m.in. możliwość korzystania z doświadczeń innych regionów i koordynacja współpracy między różnymi podmiotami w danym województwie. Wśród jej celów przeważają zadania gospodarcze, związane z polityką rozwoju regionalnego. W przypadku kierunków geograficznych, zdecydowany nacisk kładzie się na współpracę z regionami europejskimi i krajami sąsiednimi, głównie nadbałtyckimi. Obwód Kaliningradzki jest jedynym regionem, z którym kooperują wszystkie badane województwa. Samorządy regionalne deklarują także udział w kilku stowarzyszeniach międzynarodowych.

Słowa kluczowe: priorytety współpracy zagranicznej, polskie regiony nadmorskie, współpraca partnerska

DIRECTIONS OF INTERNATIONAL COOPERATION OF THE WARMIA AND MAZURY IN COMPARISON WITH OTHER POLISH COASTAL REGIONS

Summary

The basis for the article are studies undergone in three Polish voivodships: Warmia and Mazury, Pomorskie i Zachodniopomorskie. Its main goal is to answer questions: how the region identified its priorities for international cooperation and their way of implementation? Are there significant differences between voivodships regarding this?

The foreign activity plays an important role such as opportunity to use the experience of other regions and to coordinate cooperation between the different actors of the region. Among its objectives outweigh economic tasks related to regional development policy.

In case of geographical directions a clear emphasis is focused on cooperation within the European region and the neighboring countries, mainly the Baltic Sea. Kaliningrad District is the only region in cooperating with the all voivodships studied. Regional governments also declare participation in a number of international associations.

Keywords: priorities for international cooperation, polish coastal regions, partnership agreements